

Proč za Heydricha platily právě Lidice

Byla to krutá msta. Masakr všech mužských obyvatel, z odvezených žen a dětí se po válce vrátila jen část. Ve skutečnosti přitom sehrála **STRAŠNÁ NÁHODA** hlavní roli.

MARIE HOMOLOVÁ

Ten den, který odstartoval řetěz tragických událostí, nesl datum 3. června 1942. Běžné pracovní úterý. Ve Slaném seděl ve své kanceláři Jaroslav Pála, majitel továrny na baterie Palaba, probíral se poštou a narazil na dopis začínající slovy „Drahá Aničko!“.

Očividně soukromě psaní, adresované sice na firmu, ale konkrétně na dělnici závodního čísla 210. Přesto četl dál: „Promiň, že Ti píši tak pozdě, a snad mne pochopíš, neboť víš, že mám mnoho práce a starostí. Co jsem chtěl udělat, taky jsem udělal. Onoho osudného dne jsem spal někde na Čabárně. Jsem zdravý. Na shledanou tento týden a pak se již nevidíme. Milan“

Za normálních okolností by dopis zřejmě odložil, jenže v pražské nemocnici umíral Heydrich, Němci po atentátnících stále pátrali a nevinný text dostal v Pálových očích hro-

živý tón. Vzal telefon a chtěl četnickou stanicí. Poručík, který do kanceláře dorazil, sice dopis označil za obyčejný milostný, ale Pálu to neuklidnilo. Znovu zdvihl telefon a zavolal kladenské gestapo.

Dělnici závodního čísla 210 se podařilo najít lehce, devatenáctiletá Anička Maruščáková celá zmatená sice připustila, že jistého Milana zná, důvěrně se s ním stýká, ale o jeho příjmení nemá tušení, natož aby věděla, kde bydlí. Jen si pamatovala, že za ní jezdil na kole s púlštítkem PŽS v Kladně. A ještě na něco si vzpomněla. Že se jí ptal, jestli nezná někoho v Lidicích, a pokud ano, aby vyřídila u Horáků pozdrav, že Pepík je zdravý, má se dobře a že nemusí mít o něho žádnou obavu. Tehdy poprvé zaznělo jméno Lidice.

Kdy vlastně padlo rozhodnutí?

V Lidicích Horákovi skutečně žili, vědělo se, že jejich syn Josef utekl za hranice a zřejmě se v Anglii připojil k československým letcům. Nebyl z vesnice sám, do exilu s ním

odešel ještě Josef Stříbrný. Vrátili se snad jako parašutisté? Už 4. června gestapo přijelo do Lidic, vesnici prohledalo, členy obou rodin zatklo, ale důkazy nenašlo. Ostatně ani nemohlo, oba Josefové byli stále v Anglii.

Tehdy už bylo jasné, kdo je dotyčný Milan. Púlštítek na kole gestapo dovedl k Václavu Říhovi a Anička ho při konfrontaci poznala. Během výslechu doznal, že se s dívkou zná, ale protože byl ženatý a měl malé dítě, chtěl se s ní rozejít. Na otázku, proč v dopise volil tak divný text, řekl, že potřeboval z jejího okolí vymizet tak, aby po něm nepátrala a věřila, že se ukrývá někde v lesích.

Jenže pořád ještě ve vzduchu viselo jméno Horák. Říha se s ním musel znát, chodili do stejné školy, jeho propojení na Lidice gestapo považovalo za očividné. Co víc, 4. června Heydrich na následky atentátu zemřel, a protože Němci pachatele stále neměli v rukou, jejich řádění nabralo na síle. Chytali se všeho.

K. H. Frank, který velmi toužil nastoupit na Heydrichovo místo říš-

Ota Pavel: Kapři pro wehrmacht

Zkáza Lidic zasáhla celý svět. Ale Buštěhrad, můj tatínek, maminka, já, my jsme viděli Lidice hořet, my jsme slyšeli přes kopec Lidice křičet, já chodil s Příhodou do školy, a najednou bylo jeho místo v lavici zoufale prázdné, my tam hrávali fotbal, tatínek tam měl kamarády, k nám vbíhali Němci na prohlídku s nasazenými bodáky. A maminka, drobounka, světlolvasá, musela chodit pracovat na lidický pole a vracela se často uplakaná, protože na hrobech rostla z krve a těl zabitých veliká, hustá tráva.

Ležáky: smutné a krásné místo,

JIŘÍ SOTONA

Neznám jiné místo, kde by se krása a hrůza tak nenásilně mísily. V Ležáčích nedaleko Chrudimi není na první pohled znát, jak krutý zločin se tu za války stal.

Sedím v údolí, poslouchám šplouchání potoka, vnímám vůni čerstvě posečené trávy. Slunce pálí a já si opakuji: „Je tady krásně.“ i když to zní poněkud absurdně. Podle potoku, který se nazývá Ležák, dostalo jméno celé údolí, které znají všichni jako místo vypálené v době heydrichiády krátce po Lidicích. Vše, co z něj zbylo, jsou hrobodomy – z kamenů vyznačené půdorysy obydlí, na nichž stojí náhrobky. Jsou jakoby nahodile rozmístěné v upraveném lesoparku, jako

stvořeném pro rodinný výlet s dětmi. Zvlášť když je předem poučíte.

„To už poznáte, jestli o zdejší historii něco vědí, nebo ne,“ říká Vlasta Solničková, která tu provází školní výpravy. „Najdou se deváťáci úplně bez zájmu, ale měla jsem tu i třetáky, kteří se mě celou dobu vypytovali, a jedna holčička říkala: Paní, jak tuhle práci můžete dělat? Já bych z té hrůzy, co se tu děla, ani nemohla spát!“

Nezřídka přijedou i cizinci a osud Ležáků v nich zanechává hluboký dojem. Jen Němci prý často bývají přezíráví. „Tváří se, jako by se jich to ani netýkalo,“ říká průvodkyně.

Osudný den: 24. 6. 1942

V roce 1942 nebylo ležácké údolí, jež tvořilo jen osm domků a mlýn, tak

HROBODOMY Památník v Ležáčích tvoří takzvané hrobodomy – co náhrobek, to původní ležácké stavení. **2x FOTO RADEK KALHOUS, MF DNES**